

Inuttut atukkatigut kingornussisarnermik isuma tunngavissaqanngitsoq

- Inuttut atukkatigut kingornussat pillugit isummiussat maani Nunatsinni paatsuukkanik tunngaveqarput – assigiin-nik periarfissaqartitsilernis-saq pingaarnertugit

Inuttut atukkatigut kingornuttagaqartarnermik isuma atugaqqilerpoq.

Pisortatigoortumik pisuni arlaleriarluta isumap tamatumaa atugaasinnaasut saqqummiunneqarnera tusarsimavarput. Atugarissaarnissamik isumalioqatigiissitap 2010-mi nalunaarummi inuttut atukkatigut kingornuttakkat taamanikkut meeqqat ilaqutariinni pissakitsuni ilinniartitaanermi ingerlanerluttarnerannut tunngapput. Allatut oqaatigalugu, meeraq ilaqutariit ilinniartitaanermut tunngatillugu ajornartorsituaannik kingornussisarpooq.

Marsip aallartilaarnerani inuttut atukkatigut kingornuttakkat pillugit saqqummiussisoqaaqqippooq – pitsuussuseq pillugu paasissutissiisoqartillugu. Matumani inuttut atukkatigut kingornuttakkat meeqqat ilaquttatik avatangiisitillu sunnertissutigalugit periarfissakinnerunerannut tunngapput.

»Inuttut atukkatigut kingornuttakkat« nalunaarutini pisortatigoortuni arlalinni oqariartaasit atorneqarpoq – sorpiaat kingornunneqarnerannik nassuiaatitaqanngitsumik – tamannalu isorinarpoq.

Oqariartaaseq tamanna pisortatigoortunut tunngatillugu erseqqissumik nassuiaatitallernagu atorneqaraangat akuerineqartarporlusooq inuttut atukkatigut kingornussat nalinginnaasut ajortulluunniit taamaallaat nalunaarutini tunngavillit eqqartorsinnaagivut oqariartaasit nassuiaatiuvunngikkaluartut. Allatut oqaatigalugu, najoqqutassiaviunngitsut pisortaqarfiit aqutitigalugit Nunatsinni inuiaqatigiinni inooqatigiinnikkut ajornartorsitunut nassuiaatit akuerineqarput. Taamatutaaq oqariartaaseq taanna Europami misissuini Danmarkimilu politikkimi paatsuunganartumik atorniarneqartarpoq ersersinniarlugu tunngavilersorniarlugulu meeqqat angerlarsimaffinnit inooqatigiinnikkut ajornartorsiorfiusuneersut namminneq taamatulli ajornartorsiteqalartut imaluunniit ajornartorsitunik taakkuninga kingornussisartut. Misissuini ataqatigiissaarlugaanerusunit ataasiakkaanit erserpoq meeqqat ilinniagaasa qaffasissusii angajoqqaavisa ilinniagaasa qaffasissusiinut assingusartut. Ilimanaateqarnerusarpoq

meeqqat namminneq ilinniagaqarsimanngitsuunissaat imaluunniit tunngaviusumik naatsumik ilinniagaqarnissaat. Misissuini taakkunani inooqatigiinnikkut ajornartorsitunik paasisaqarfusarnerat qaqutigoorpoq, amerlanerussuteqartullu atugaannut attuumassuteqavinnerat ersersikkuminaattarpoq.

Inuttut atukkatigut kingornussaqartarnermik isuma meeqqanut psykiaterimit svenskiusumit Gustav Jonssonimit aallaaveqarpoq, taanna nukappiararpaalunnik (nukappia-raannarnik) killilimmik misissuivoq katsorsaavimmi Barnbyn Skå-mi Stockholmip avatinnuaniittumi nunaqarfimmi Skå-Edebymiittumi. Jonsson uppersaasnerarpoq inooqatigiinnikkut ajornartorsitut ilaqutariinni ilaqutariinnut kingornuttagaasartut – ajornartorsitullu ajortikkaluttuinnartartut. Ilaatigut oqariartaaseq negativ spiral atorneqartarpoq ajornartorsitut ajornerulealuttuinnarnerat tikkuarniarlugu.

Inuttut atukkatigut kingornussaqartarnermik isuma atorlugu tunngaviusutigit meeqqat angajoqqaamik inooriaasani kingornussisarnarneqartarlutillu ingerlatitseqqinnerarneqartarput. Ajortut ajunngitsulluunniit kingornunneqartarnerat pineqanngilaq. Meeraq sulisartuni peroriartorsimasooq sulisartunngussaaq. Isuma tamanna naapertorlugu angajoqqaat ilinniagaasa aningaasarsiaasalu qaffasissusiat kingornunneqartarput. Aningaasatigut atukkanik qaffasinnerusumilluunniit ilinniagaqaraanni inuunermi pissutsinik allannguinerut (mønsterbrud) isigineqartarpoq. Inuunermi pissutsinik allannguineq inuttut atukkatigut kingornuttakkanik isuma eqqarsaatigalugu pisutut immikkut ittutut isigineqaleriasaartarpoq. Inuunermi pissutsinik allannguisoqartarpoq, ima paasillugu, meeqqat ilaat angajoqqaamik inooriaasikkut ajunaarutaasa ilaannaanik kingornussisartut. Assersuutigalugu inuiaqatigiinni qaffasinnerusumik inisissimaffeqalertarput, angajoqqaaminnit aningaasarsiornerusarput ilinniagaallu angajoqqaavisa ilinniagaannit siviunersarput. Taamaallutik inuttut atukkatigut kingornussaminnik oqaatigineqartunik allanngiupput – inuunermi pissutsinik allannguisoqarsinnaanera inuttut atukkatigut kingornussisoqartarneranik isuma iluoornerooq nalornarsivoq, isumallu tamatumaa killiliinera pimoorussilluta eqqarsaatigilissavarput – kinami inuunermi pissutsinik allannguisinnaava? Kikkut tamarmik taamaalorsinnaappat?

Maanna atuartutit paatsuungaguit paatsuunganissannut pissutissaqarluput. Qanormi ililluni oqaatigereerneqarsinnaagami kina inuunermi pissutsinik allannguisinnaanersooq kinalu taamaalorsinnaannginnerooq? Qanoq ilinniagaqarnerusimatigisariaqarpa imaluunniit qanoq aningaasarsiaqarnerusimatigisariaqarpa inuttut atukkatigut allannguisutut isigineqarsinnaajumalluni?

Inuttut atukkatigut kingornussanik suliaqarnerup unammiantortaa tassaavoq tamatumaa socialteoriit inuttut pissutsinik iliutisillu siumut aalajangeereeruitaaneera. Assersuutigalugu Nukanngiup angerlarsimaffeqanngitsuuneranut pissutaasumik nassuiaatit atorniarneqartarpoq. Isuma tamanna naapertorlugu angajoqqaavisa imerlutillu suliffeqanngitsuunerat pissutavoq. Johanne ueqarpoq attuisartumik, Johanne meeraammat ataataa anaanaanik attuisarmat. Suliffeqanngissuseq, imerajususeq angerlarsimaffimmilu nakuusertorqarnera inersimasumiit meeqqamut kingornutitinneqartarnerat tunngavigalugu nassuiaaniartoqartarpoq. Matumani inuttut atukkat pigisanut assersuunneqarput. Angajoqqaat »ajunaarutaat« kingornuttagaapput – sofap iluuaatup kingornunneqarsinnaaneratut.

Inuttut pissuserisat sofalu assigiipput? Naagga, assigiinngissutaasut pingaarnertit ilaat tassaavoq inuup iliuuseqarsinnaassusia. Sofa iliuuseqarsinnaanngilaq. Uumassuseqanngilaq – sofaavoq. Inuit iliuuseqarfiginieriasii inummiit inummut assigiinngillat, tamarmik immikkut ittuupput. Taamaattumik iliuuseqarsinnaassuseq inummiit inummut immikkut ittuujuaannassaaq.

Piitsuussutisimik paasissutissiisut saqqummersinneqaaqqammersooq inuttut atukkatigut kingornussat oqariartaasit Nunatsinni politikikkut atornarlunermik, ilinniagaqarnermik piitsuussutisimillu oqalisiginninnermut sunniuteqartorujussuuneranut takussutissaalluarpoq. Tamatumaa sunniuteqarnera Danmarkimi atugarlornertit najugaanni (ghettoni) ajornartorsitut oqallisigineqarneranni malunnarpoq.

Ullumikkut inuttut atukkatigut kingornuttakkanik isuma Sverigemi, oqariartaasip pilerfiani, Tuluillu Nunaanni atugaanngilaq. Nunani taakkunani inuttut atukkatigut kingornuttakkat inooqatigiinnermi ajornartorsitutit imaannaanngitsigisunut nassuiaatit tutsuignartut atorneqarnissaa ilimanannngilaq.

Inuttut atukkatigut kingornuttakkat tungaatigut Nunatsinni ilisimatuutut ata-

ISUMALIUTERSUUT

All.: Steven Arnfjord
aamma

Kevin Perry
- Ilisimatusarfik

qatigiissaarlukkamik misissuisoqavinnikuunngilaq, taamaattumillu Skandinaviami kingornuttakkat Nunanilu Issittuni kingornuttakkat imminnut ataqatigiinnerisut takutikkuminaappooq. Maannamut nassuineqarsimannngilaq suna kingornunneqartarnerooq. Ilinniagaqarnermik ilinniakkallu sumut atugassaaneramik paasinnitaaseq pineqarpa? Ullut tamaasa suliaartortarnerup qanoq paasisariaqarnera pineqarpa? Nakuusernermut isiginnitaaseq meeqqanut perorsaanermi atorneqarnera pineqarpa? Isiginnitaatsimik isorinninnak kingornussisinnavit – isiginnitaatsimik ilinnit inuttut sunniuteqarfingineqanngilluinnartumik isorinninnak kingornussisinnavit?

Maani sunarpiat inuttut atukkatigut kingornunneqartarnerooq ilisimannngilarput – aamma immaqa isumaliutersuut ataasiinnaq atorlugu inooqatigiinnikkut atukkanik imaannaanngitsunik nassuiaanaveersaartariaqarpugut.

Socialeoreeqarpoq inuttut atukkatigut kingornuttagaqarnermik isumamut assingusumik, amerlanerusunullu tunngassuteqartumik. Tamanna erserpoq Ulrich Beckip tyskiusup nalorninarutunik misissoqqissaaganit Pierre Bourdieu-lluunniit franskip periarfissat assigiinngissusiannik isumaliutersuutaanit. Periarfissat assigiinngissusiannut tunngatillugu ilaatigut pineqarput atugarissaarnissamut ilinniagaqarnissamut ikiorsiissutit – soorlu peqqissutisumut, ilinniagaqalernissamut imaluunniit nammineq suliffiteqalernissamut ikiorsiissutit – atuisinnaassuseq.

Piitsuussuseq naligiinngissuserlu kingornuttakkatut eqqartornagit – ima aperisoqarsinnaavoq: pissutsini qanoq ittuni piitsuulertoqarsinnaallunilu naligiinngitsoqalersinnaava? Imaluunniit politikikkut suliniutit Kalaallit Nunaanni innuttaasut ilinniagaqarnermik peqqissutisimillu ikiorsiissutit naligiinngit atuisinnaanernannik ikorfartuipput?

Ufaglig social arv

- Ideen om social arv bliver brugt på et forvirret grundlag herhjemme - fokuser i stedet på at skabe lige muligheder

Så dukkede den sociale arv som »teori« op endnu engang.

Vi har set den præsenteret som et teoretisk begreb ved flere officielle lejligheder. I velfærdskommissionsrapporten fra 2010 var social arv dengang, at børn fra ressourcetsvage familier mistrives i uddannelsessystemet. Med andre ord, så arver barnet altså familiens problematiske forhold til uddannelse.

I starten af marts kom så endnu en præsentation af social arv - denne gange om i fattigdomsredegørelsen. Her handler social arv så nu om, at børn har manglende muligheder, fordi de påvirkes af familie og lokalmiljø.

Social arv bruges som begreb i flere offentlige rapporter - uden at der gives konkrete svar på, hvad det egentlig er der arves - og det er kritisabelt.

Når begrebet bruges uden præcis forklaring i officielle sammenhænge, så fungerer det som en godkendelse af, at vi rent faktisk kan snakke om social arv eller negativ social arv alene med henvisning til rapporter, som ikke definerer begrebet i første omgang. Med andre ord, så godkendes dette pseudokoncept via offentlige instanser som en gældende forklaring på sociale problemer i det grønlandske samfund. I europæisk forskning og i f.eks. dansk politik findes begrebet ligeledes anvendt i forvirrende forsøg på at vise og argumentere for, at børn fra hjem med sociale problemer selv får eller »arver« disse problemer. I enkelte mere systematiske studier er der nogen påvisning af, at børns uddannelsesniveau svarer til forældrenes uddannelsesniveau. Hvis et barn er opvokset i en familie med ufaglærte forældre, er sandsynligheden for at de tager en universitetsuddannelse f.eks. forholdsvis lav. Det er mere sandsynligt, at børnene selv bliver ufaglærte eller tager en kort grunduddannelse. Disse studier siger dog sjældent noget om de sociale problemer, og det er vanskeligt at påvise en konkret sammenhæng, som skulle gælde for flertallet.

Ideen om den sociale arv stammer fra den svenske børnepsykiater Gustav Jonsson (1967 & 1969), som studerede en afgrænset gruppe drenge (kun drenge) på behandlingshjemmet Barnbyn Skå udenfor Stockholm i landsbyen Skå-Edeby. Jonsson mente at påvise, at sociale problemer går i arv fra familie til familie - og at problemerne rent faktisk bliver værre. Deraf negativ spiral som en form der udvider sig.

Social arvs-teorien hævder grundlæggende, at børn arver sociale egenskaber fra deres forældre og fører dem videre i tilværelsen. Det handler i første omgang ikke om noget negativt eller positivt. Er man barn af arbejderklassen, så bliver man i arbejderklassen. Det gælder ifølge teorien både, at man arver ens forældres uddannelsesniveau og deres lønniveau. Hvis man flytter økonomisk klasse eller uddannelsesniveau, så tales der om et mønsterbrud. Mønsterbruddet bliver pludselig en undtagelse fra teorien om den sociale arv. Med mønsterbruddet forstås, at der er nogen børn, der ikke arver alle sociale ulykker fra deres forældre. De skifter f.eks. social klasse, de tjener mere end deres forældre, og har en længere uddannelse end deres forældre. De har dermed brudt med det mønster, som

© Modelfoto: Leiff Josefsen

den sociale arv foreskriver at der findes - de er nu blevet mønsterbrydere. Med mønsterbryderbegrebet prikkes der hul på teorien om den sociale arv, og vi får for alvor et kig på begrænsningerne i teorien - for hvem bliver mønsterbryder? Kan alle blive det?

Hvis du som læser er forvirret nu, så er der god grund til det. Hvordan kan vi sige noget om, hvem der bliver mønsterbryder, og hvem der ikke gør? Hvor meget mere uddannelse eller hvor meget mere i løn skal man have for at have brudt men den sociale arvs mønster?

En af de faglige udfordringer omkring social arv er, at den som socialteori forsøger at forudsige menneskelig adfærd og handling. Den forsøger f.eks. at forklare årsagen til, hvorfor Nukannguaq er hjemløs. Det er han ifølge teorien, fordi hans forældre drak og var arbejdsløse. Johanne er i et voldeligt ægteskab, fordi hendes far bankede hendes mor, da hun var barn. Forklaringerne sker på baggrund af at arbejdsløsheden, alkoholismen og vold i hjemmet er gået i arv fra voksen til barn. Det sociale bliver her sammenlignet med ting. Man arver en »ulykke« fra sine forældre - lige som man arver en dårlig sofa.

Er menneskelige egenskaber og sofaer det samme?

Nej, og en af de centrale forskelle findes i menneskets evne til at handle og agere. Sofaen kan ikke handle. Det er bare en ting - en sofa. Måden vi som mennesker handler på, er unik fra person til person. Egenskaben at handle vil derfor altid have et personligt udtryk.

Den netop udkomne Fattigdomsredegørelse er et slående eksempel på, hvordan social arv som begreb har en enorm indflydelse på den offentlige politiske debat herhjemme, når det handler om misbrugsproblemer, uddannelse og fattigdom. Indflydelsen er også tydelig i den nuværende danske debat om det de kalder ghettoproblemer.

Social arv er i dag ikke populært i Sverige, hvor begrebet stammer fra, og i England. Her vil det ikke være sandsynligt, at se social arv anvendt som en troværdig forklaring på noget så kompleks som sociale problemer.

Vi har ikke reelt forsket systematisk i social arv herhjemme, og det er derfor vanskeligt at vise en sammenhæng mellem arven i en skandinavisk sammenhæng og arven i en arktisk sammenhæng. Ingen har indtil nu svaret på, hvad der går i arv. Er det opfattelsen af, hvad uddannelse er, og hvad uddannelse skal bruges til? Er det opfattelsen af, hvad det vil sige at gå på arbejde hver dag? Er det holdningen til vold som en måde at opdrage børn på? Kan du ukritisk arve en opfattelse - og ukritisk arve en holdning uden at disse i det mindste er påvirket af dig selv som menneske?

Herhjemme ved vi reelt ikke, hvad der arves i en social sammenhæng - og vi bør måske holde igen med at forklare indviklede sociale forhold med én enkelt sølle teori.

Når vi snakker som sociale teorier, som minder som social arv, men som alligevel er mere bredt favnende, så taler vi f.eks. om analysen af risikofaktorer, som findes hos

KRONIK

Af Steven Arnfjord

&

Kevin Perry

- Ilisimatusarfik

sociologer som Ulrich Beck eller hos Pierre Bourdieu som chancelighed. Det sidste handler om den reelle adgang til velfærds- og uddannelsesydelser - såsom adgangen til sundhedshjælp, adgangen til uddannelsessystemet eller muligheden for at starte sin egen virksomhed.

I stedet for at foreslå at fattigdom og ulighed er noget, som vi arver - så kunne man overveje at spørge: under hvilke betingelser er der risiko for at fattigdom og ulighed opstår? Eller hvorledes understøtter politiske tiltag at befolkningen i Grønland har lige adgang til uddannelse og sundhedsydelser?